गुराँस राजपत्र

गुराँस गाउँपालिकाद्वारा प्रकाशित

खण्डः १० **संख्याः ४०** **मितिः २०८३/०६/०२**

भागः २

गुराँस गाउँपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको निर्देशिका सर्बसाधारणको जानकारीका लागि प्रकाशन गरिएको छ।

सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र स्थापना तथा परिचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०८३

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा १०२ ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी गुराँस गाउँपालिकाले सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र स्थापना तथा परिचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०८३ जारी गरेको छ।

गुराँस गाउँपालिका

सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र स्थापना तथा परिचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०८३

कार्यपालिकाबाट स्वीकृत मितिः २०८३/०५/२४

प्रमाणीकरण मितिः २०८३/०६/०२

प्रस्तावना:

गुराँस गाउँपालिका क्षेत्रभित्र सञ्चालित बचत तथा ऋण सहकारी संस्थाहरू, बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्थाहरू तथा अन्य विषयगत सहकारी संस्थाहरूमा वित्तीय अनुशासन, पारदर्शिता र सुशासन कायम गर्न; सहकारी क्षेत्रमा हुन सक्ने बहु-बैंकिङ (Multiple Banking) समस्या, खराब कर्जा र सम्भावित वित्तीय जोखिमलाई न्यूनीकरण गर्न; पालिकास्तरमा एक एकीकृत सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र (Cooperative Credit Information Center) को स्थापना, सञ्चालन र व्यवस्थापन गर्ने सम्बन्धमा कानूनी प्रावधान बनाउन वाञ्छनीय भएकोले;

स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ तथा गुराँस गाउँपालिकाको सहकारी ऐन, २०७५ को प्रावधान बमोजिम गुराँस गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाले यो निर्देशिका तर्जुमा गरी जारी गरेको छ।

परिच्छेद – १: प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

(१) यस निर्देशिकाको नाम **"गुराँस गाउँपालिका सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र स्थापना तथा परिचालन सम्बन्धी निर्देशिका, २०८३"** रहेको छ।

(२) यो निर्देशिका गुराँस राजपत्रमा प्रकाशन भएको मितिदेखि लागू हुनेछ।

२. परिभाषा:

विषय वा प्रसङ्गले अर्को अर्थ नलागेमा यस निर्देशिकामा:

(क) **"गाउँपालिका"** भन्नाले गुराँस गाउँपालिका सम्झनु पर्छ।

(ख) **"कार्यालय"** भन्नाले गुराँस गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय सम्झनु पर्छ।

(ग) **"केन्द्र"** भन्नाले यस निर्देशिका बमोजिम स्थापना गरिएको गुराँस गाउँपालिका सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र सम्झनु पर्छ।

(घ) **"सहकारी संस्था"** भन्नाले गुराँस गाउँपालिकाको क्षेत्राधिकारभित्र दर्ता भई वा अनुमति लिई बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने विषयगत वा बहुउद्देश्यीय सहकारी संस्था सम्झनु पर्छ।

(ङ) **"ऋणी"** भन्नाले सहकारी संस्थाबाट कुनै पनि प्रकारको ऋण, सापट वा वित्तीय सुविधा लिने सदस्य वा संस्था सम्झनु पर्छ।

(च) **"खराब कर्जा"** भन्नाले भाका नाघेको, भुक्तानी नभएको वा शङ्कास्पद श्रेणीमा वर्गीकृत कर्जा सम्झनु पर्छ।

(छ) **"सञ्चालक समिति"** भन्नाले केन्द्रको व्यवस्थापन र सञ्चालनका लागि गठित समिति सम्झनु पर्छ।

(ज) **"सफ्टवेयर/प्रणाली"** भन्नाले कर्जा सम्बन्धी तथ्याङ्क सङ्कलन, भण्डारण र प्रशोधन गर्न प्रयोग गरिने डिजिटल प्रणाली सम्झनु पर्छ।

परिच्छेद – २: कर्जा सूचना केन्द्रको स्थापना र उद्देश्य

३. कर्जा सूचना केन्द्रको स्थापना:

(१) गुराँस गाउँपालिकाभित्र सञ्चालित सम्पूर्ण सहकारी संस्थाहरूको कर्जा सम्बन्धी एकीकृत विवरण सङ्कलन, प्रशोधन र आदानप्रदान गर्नका लागि गाउँपालिकाको नियन्त्रण तथा रेखदेखमा रहने गरी एक "गुराँस गाउँपालिका सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र" स्थापना गरिनेछ।

(२) केन्द्रको केन्द्रीय कार्यालय गुराँस गाउँपालिकाको कार्यालय वा कार्यपालिकाले तोकेको स्थानमा रहनेछ।

४. केन्द्रका मुख्य उद्देश्यहरू:

(क) गाउँपालिकाभित्रका सहकारी संस्थाहरूबाट ऋण लिने सदस्यहरूको एकीकृत तथ्याङ्क (Database) तयार गर्ने।

(ख) एकै व्यक्ति वा संस्थाले धेरै सहकारीहरूबाट दोहोरो कर्जा (Multiple Loans) लिई हुन सक्ने वित्तीय जोखिम रोक्ने।

(ग) सहकारी संस्थाहरूको कर्जाको गुणस्तर अभिवृद्धि गरी खराब कर्जाको दर न्यूनीकरण गर्ने।

(घ) ऋणीहरूको साख (Creditworthiness) मूल्याङ्कन गर्ने प्रणालीको विकास गर्ने।

(ङ) सहकारी क्षेत्रमा वित्तीय अनुशासन, सुशासन र पारदर्शिता कायम गर्ने।

(च) सहकारी संस्थाहरूलाई कर्जा स्वीकृत गर्नुपूर्व सम्बन्धित सदस्यको कर्जा इतिहास (Credit History) उपलब्ध गराउने।

परिच्छेद – ३: केन्द्रको संरचना र सञ्चालन समिति

५. सञ्चालक समितिको गठन:

केन्द्रको नीतिगत निर्णय, सञ्चालन र रेखदेखका लागि देहाय बमोजिमको एक सञ्चालक समिति रहनेछ:

जिम्मेवारी	हालको पदाधिकार
अध्यक्ष	गाउँपालिकाका अध्यक्ष
सदस्य	गाउँपालिकाका उपाध्यक्ष
सदस्य	गाउँपालिकाका प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत
सदस्य	गाउँपालिका आर्थिक विकास समितिको संयोजक
सदस्य (२ जना)	पालिकाभित्रका उत्कृष्ट सञ्चालित सहकारी संस्थाहरूका अध्यक्ष/व्यवस्थापकहरू मध्येबाट मनोनित
सदस्य-सचिव	गाउँपालिकाको सहकारी शाखा प्रमुख

६. समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार:

(क) केन्द्रको वार्षिक नीति, कार्यक्रम तथा बजेट स्वीकृत गर्ने।

(ख) कर्जा सूचना प्रणाली (सफ्टवेयर) को निर्माण, स्तरोन्नति र सुरक्षा व्यवस्था मिलाउने।

(ग) सहकारी संस्थाहरूलाई केन्द्रमा आबद्ध गराउन आवश्यक मापदण्ड निर्धारण गर्ने।

(घ) कर्जा सूचना आदानप्रदान सम्बन्धी शुल्क, दस्तुर तथा सेवा शुल्क तोक्ने।

(ङ) केन्द्रको गोपनीयता र डाटा सुरक्षा सम्बन्धी निर्देशिका एवं मापदण्ड तयार गर्ने।

(च) निर्देशिका पालना नगर्ने सहकारी संस्थाहरूलाई कारबाहीका लागि गाउँपालिकासमक्ष सिफारिस गर्ने।

परिच्छेद – ४: सहकारी संस्थाको आबद्धता र कर्जा सूचना सङ्कलन

७. सहकारी संस्थाहरूको अनिवार्य आबद्धता:

(१) गुराँस गाउँपालिका क्षेत्राधिकारभित्र बचत तथा ऋणको कारोबार गर्ने सम्पूर्ण सहकारी संस्थाहरू यस केन्द्रमा अनिवार्य रूपमा आबद्ध हुनुपर्नेछ।

(२) केन्द्रमा आबद्ध नहुने सहकारी संस्थाहरूलाई गाउँपालिकाबाट प्रदान गरिने क्षमता विकास तालिम, अनुदान, सिफारिस तथा अन्य सुविधा रोक्का गर्न सकिनेछ।

८. कर्जा विवरण प्रविष्टि (Data Submission):

(१) प्रत्येक आबद्ध सहकारी संस्थाले आफ्ना ऋणीहरूको विवरण तोकिएको समय (पाक्षिक वा मासिक) भित्र केन्द्रको डिजिटल प्रणालीमा अद्यावधिक (Update) गर्नुपर्नेछ।

(२) सङ्कलन गरिने विवरणमा देहायका विषयहरू समावेश हुनुपर्नेछ:

- ऋणीको पूरा नाम, ठेगाना, नागरिकता नम्बर, राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बर र सम्पर्क नम्बर।
- एकाघरको परिवारका सदस्यहरूको विवरण।
- स्वीकृत कर्जा रकम, कर्जाको प्रकार, प्रवाह मिति र परिपक्व हुने मिति।
- धितोको विवरण (घरजग्गा, सेयर, व्यक्तिगत जमानी आदि)।
- कर्जाको सावाँ तथा ब्याज भुक्तानीको स्थिति (नियमित, भाका नाघेको, खराब आदि)।
- कर्जा पुनरसंरचना वा पुनरतालिकीकरण गरिएको भए सोको विवरण।

९. कर्जा सूचना माग र उपलब्ध गराउने प्रक्रिया:

(१) कुनै पनि सहकारी संस्थाले नयाँ कर्जा स्वीकृति गर्नुअघि वा पुराना कर्जाको सीमा वृद्धि गर्नुअघि अनिवार्य रूपमा केन्द्रको प्रणालीमार्फत ऋणीको कर्जा सूचना (Credit Report) लिनुपर्नेछ।

(२) केन्द्रले माग भएको कर्जा सूचना तोकिएको ढाँचामा प्रणालीमार्फत तुरुन्त (Real-time/Automated) उपलब्ध गराउनेछ।

(३) ऋणीको पूर्व अनुमति (Consent Form) बिना कुनै पनि सहकारी संस्थाले कर्जा सूचना माग गर्न पाउने छैन।

परिच्छेद – ५: गोपनीयता, सुरक्षा र शुल्क व्यवस्थापन

१०. सूचनाको गोपनीयता र सुरक्षा:

(१) कर्जा सूचना केन्द्रमा रहेका सम्पूर्ण तथ्याङ्क र विवरणहरू पूर्ण रूपमा सुरक्षित र गोपनीय राखिनेछ।

(२) प्राप्त विवरणहरू कर्जा मूल्याङ्कन र सहकारी नियमन प्रयोजनबाहेक अन्य कुनै पनि अनधिकृत कार्यमा प्रयोग गर्न पाइने छैन।

(३) सूचना चुहावट गर्ने वा अनधिकृत रूपमा तथ्याङ्क प्रयोग गर्ने कर्मचारी वा संस्थालाई प्रचलित कानुन बमोजिम कारबाही गरिनेछ।

११. कोष र वित्तीय व्यवस्थापन:

(१) केन्द्रको सञ्चालनका लागि एक छुट्टै "सहकारी कर्जा सूचना केन्द्र कोष" रहनेछ।

(२) उक्त कोषमा देहाय बमोजिमका रकमहरू जम्मा हुनेछन्:

- गाउँपालिकाले उपलब्ध गराएको बजेट वा अनुदान।
- सहकारी संस्थाहरूको वार्षिक आबद्धता शुल्क।
- कर्जा सूचना रिपोर्ट माग गर्दा लाग्ने सेवा शुल्क।
- अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम।

(३) कोषको सञ्चालन र लेखापरीक्षण गाउँपालिकाको प्रचलित आर्थिक कार्यविधि अनुसार हुनेछ।

परिच्छेद – ६: गुनासो व्यवस्थापन, दण्ड तथा सजाय

१२. गलत विवरण सम्बन्धी कारबाही:

(१) यदि कुनै सहकारी संस्थाले जानीजानी वा लापरवाहीपूर्वक गलत विवरण केन्द्रमा प्रविष्ट गरेमा र सोबाट कुनै सदस्य वा अर्को संस्थालाई हानि-नोक्सानी पुगेमा सोको जिम्मेवारी सम्बन्धित संस्थाले लिनुपर्नेछ।

(२) गलत विवरण सच्याउन सदस्यले दिएको निवेदनमाथि छानबिन गरी १५ दिनभित्र विवरण अद्यावधिक गरिनेछ।

१३. दण्ड र सजाय:

(१) यस निर्देशिकाका प्रावधानहरूको उल्लंघन गर्ने, तोकिएको समयमा विवरण नपठाउने वा विवरण पठाउन इन्कार गर्ने सहकारी संस्थालाई गाउँपालिकाले देहाय बमोजिमको कारबाही गर्न सक्नेछ:

- प्रथम पटकका लागि लिखित सचेत गराउने।
- दोस्रो पटक तोकिएको जरिवाना वा हर्जाना असुल गर्ने।
- गाउँपालिकाबाट पाइने सेवा-सुविधा, अनुदान र सिफारिस पूर्ण रूपमा बन्द गर्ने।
- प्रचलित सहकारी ऐन बमोजिम संस्थाको दर्ता खारेजी वा नियमनकारी कारबाही प्रक्रिया अगाडि बढाउने।

परिच्छेद – ७: विविध

१४. निर्देशिका संशोधन:

यस निर्देशिकामा कुनै संशोधन वा परिमार्जन गर्नुपरेमा सञ्चालक समितिको सिफारिसमा गुराँस गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिकाले संशोधन गर्न सक्नेछ।

१५. बाधा अडकाउ फुकाउने:

यस निर्देशिकाको कार्यान्वयनका क्रममा कुनै अस्पष्टता वा बाधा अड्चन उत्पन्न भएमा गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय अन्तिम र सर्वमान्य हुनेछ।

अनुसूची १: कर्जा सूचना माग गर्दा ऋणीले दिने मञ्जुरीनामाको ढाँचा

श्री सञ्चालक समिति / व्यवस्थापन, मिति: ....

.... सहकारी संस्था लिमिटेड

गुराँस गाउँपालिका, दैलेख।

विषय: कर्जा सूचना सङ्कलन तथा आदानप्रदानका लागि मञ्जुरीनामा।

म/हामीले यस संस्थामा कर्जाको लागि आवेदन दिएको हुनाले, मेरो/हाम्रो कर्जा साख (Credit Rating) र पूर्व कर्जाको अवस्था बुझ्नका लागि गुराँस गाउँपालिका सहकारी कर्जा सूचना केन्द्रको प्रणालीबाट मेरो/हाम्रो नाममा रहेको कर्जा सम्बन्धी विवरण माग गर्न, हेर्न तथा मेरो/हाम्रो यस संस्थाको कर्जा सम्बन्धी विवरण कर्जा सूचना केन्द्रमा प्रविष्ट गर्न यो मञ्जुरीनामा प्रदान गर्दछु/गर्दछौं।

आवेदक/ऋणीको विवरण:

- नाम, थर: ....
- नागरिकता नम्बर: ....
- राष्ट्रिय परिचयपत्र नम्बर: ....
- बाबु/पतिको नाम: ....
- दस्तखत: ....

आज्ञाले,

ओम प्रकाश देवकोटा

प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत